

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Öğrencilerin Eğitim Etkinlikleri, Fakültenin Sağladığı Destek/ Olanaklar, Eğitim Yönlendiricilerine İlişkin Görüşleri

STUDENTS' OPINIONS ABOUT EDUCATIONAL ACTIVITIES, SUPPORT/POSSIBILITIES AND TUTORS IN DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY SCHOOL OF MEDICINE

Berna MUSAL*, H.Cahit TAŞKIRAN*, Oğuz DİCLE**, Şebnem ÖZKAN***

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı*

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyodiagnostik Anabilim Dalı**

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim Dalı***

ÖZET

Amaç: Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğrencilerin eğitim etkinlikleri, fakültenin sağladığı destek ve olanaklar ve eğitim yönlendiricilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi

Gereç yöntemi: 2000-2001 akademik yılının sonunda Dönem I, II ve III öğrencilerine, eğitim etkinlikleri, fakültenin sağladığı destek ve olanaklar ve eğitim yönlendiricileri ile ilgili görüşleri, beklentileri ve hoşnutluk düzeylerine ilişkin anket formu uygulanmıştır. Öğrencilerin hoşnutluk düzeyleri 5'li Likert ölçeği ile ölçülmüştür. Öğrencilerin %93.1'ine ulaşılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin fakültenin sağladığı destek ve olanaklara ilişkin verdikleri puanlar 5 puan üzerinden 1.91 ± 1.1 ve 3.80 ± 1.1 arasında, eğitim etkinliklerine verdikleri puanlar ise 2.90 ± 1.3 ve 4.10 ± 0.9 arasında bulunmuştur. Eğitim yönlendiricilerinin etkinliğine verdikleri puanlar 3.51 ± 1.2 ile 4.13 ± 2.3 arasında değişmektedir.

Sonuç: Mesleki beceriler, uygulamalar ve Probleme-dayalı öğrenim oturumlarına diğer eğitim etkinliklerinden daha yüksek puanlar verilmiştir. Öğrenciler eğitim yönlendiricilerine oldukça yüksek puanlar vermişlerdir.

Bu çalışmanın sonuçları Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin eğitim kurullarında sunulmuş ve tartışılmıştır. Öğrencilerin hoşnutluk düzeylerinin izlenmesi ve gerekli düzeltmelerin yapılması amacıyla bu çalışmanın her akademik yılın sonunda yinelenmesi planlanmıştır.

Anahtar sözcükler: Öğrenci memnuniyeti, değerlendirme, geribildirim

SUMMARY

Objective: Aim of this study is to determine the opinions of students about educational activities, academic support and facilities of Dokuz Eylül University School of Medicine and performance of the tutors.

Material and Method: A questionnaire was formed and distributed to the first, second and third-year students in order to determine the opinions, expectations and satisfaction levels of students at the end of the 2000-2001 academic year. Satisfaction levels of the students were measured by a five-point Likert scale. Response rate of the study was 93.1%.

Results: Satisfaction scores of the students on academic support and facilities of Dokuz Eylül University School of Medicine varied between 1.91 ± 1.1 and 3.80 ± 1.1 out of 5 points while the scores on educational activities varied between 2.90 ± 1.3 and 4.10 ± 0.9 . Tutor performance scores varied between 3.51 ± 1.2 and 4.13 ± 2.3 .

Discussion: Professional skills programme, practices and Problem-based Learning sessions were given higher points than the other educational activities. Students gave

Berna MUSAL
Dokuz Eylül Üniversitesi
Tıp Fakültesi
Tıp Eğitimi Anabilim Dalı
Tel: 2595959/2265
e-mail: bmusal@deu.edu.tr

high points to tutors. The results of this study were presented and discussed in educational committees of Dokuz Eylül Uni-

versity School of Medicine. This study will be repeated at the end of each year with the purpose of monitoring the students' satisfaction levels and for making the necessary revisions.

Key words: Student satisfaction, evaluation, feedback

Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Tıp Fakültesinde 1997-1998 akademik yılından bu yana Probleme Dayalı Öğrenim (PDÖ) programı uygulanmaktadır. Yeni başlayan her programın sürekli olarak izlenmesi ve ortaya çıkan sonuçların değerlendirilmesi temel koşuldur (1). Eğitim programlarının yalnızca öğrencilerin sınavlardaki başarı düzeyleri ile değerlendirilmesi yeterli değildir. Eğitim programlarının değerlendirilmesi, programın niteliği ve uygulanış şekli hakkında karar vermeyi sağlayacak bilgileri kapsamalıdır ve istenmeyen, olumsuz bulguların önlenmesi, düzeltilmesine yönelik girişimler konusunda yol gösterici olmalıdır (2,3). DEÜ Tıp Fakültesinde eğitim programı, yalnızca öğrencilerin elde ettikleri başarılarla değil, yıl içinde sürekli olarak sözlü ve yazılı olarak alınan eğitici ve öğrenci geri bildirimleri ışığında değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmelerin yanı sıra öğrencilerin bütünsel bakış açılarını görebilmek amacıyla yıl sonunda yapılan genel değerlendirmeler önem taşımaktadır. Bu çalışmada, 2000-2001 akademik yıl sonunda, öğrencilerin eğitim etkinlikleri, fakültenin sağladığı destek ve olanaklar ve eğitim yönlendiricilerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışmada her yıl sonunda aktif eğitim öğrencilerine uygulanan survey tipi çalışmanın 2000-2001 akademik yıl sonuçları sunulmaktadır. Anket formu; öğrencilerin dönem, yaş, cinsiyet gibi tanımlayıcı özelliklerine ilişkin altı kapalı uçlu soru, eğitim etkinlikleri konusundaki görüşlerini belirlemeye yönelik üç açık uçlu soru ve eğitim etkinlikleri, fakültenin sağladığı olanaklar ve eğitim yönlendiricilerine ilişkin hoşnutluk düzeylerini belirtmelerine yönelik ölçekten oluşmaktadır. Ölçeği oluşturan ifadeler, benzer çalışmalara ilişkin kaynaklardan yararlanılarak hazırlanmıştır ve konu ile ilgili uzman görüşü alınarak formun geçerlilik çalışması yapılmıştır (4-9). Öğrencilerin hoşnutluk düzeylerine göre; eğitim etkinlikleri, fakültenin sağladığı destek/olanaklar ve eğitim yönlendiricileri ile ilgili başlıklar-

lardaki ifadelerle 1-5 (1:en az, 5:en çok) puan vermeleri istenmiştir. Ölçeğin güvenilirlik çalışması anket formunun ilk kez uygulandığı 1997-1998 akademik yıl sonunda yapılmış ve güvenilirlik katsayısı: 0.85 bulunmuştur. 1998-1999 akademik yıl sonunda, ölçeğe yeni başlıklar ve maddeler eklenmesi nedeni ile güvenilirlik çalışması yinelenmiştir. Son değişikliklerden sonra standart olarak her yıl aynı şekilde kullanılan ölçekteki boyutlara ait güvenilirlik katsayıları; eğitim etkinlikleri için:0.84, fakültenin sağladığı destek ve olanaklar için:0.80, eğitim yönlendiricileri için: 0.95 olarak bulunmuştur.

Anket formları yıl sonunda Dönem I, II ve III öğrencilerine (n:433) öğrenci başarı değerlendirmesi öncesinde dağıtılarak 15 dakika sonra toplanmıştır. Öğrencilerin %93.1'ine (403) ulaşılmıştır. Veriler SPSS 8.0 paket programı ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma grubunun yaş ortalaması 20.42 ± 1.42 olup, %52.4'ü erkek, %47.6'sı kız öğrencilerdir. Tablo I'de öğrencilerin en yüksek puan verdiği eğitim etkinliklerinin sırası ile mesleki beceriler, uygulamalar ve PDÖ oturumları olduğu görülmektedir. Hümanistik eğitim ilkeleri ve yeterliliğe dayalı eğitim yaklaşımı ile yürütülen mesleki beceriler ve uygulamaların ve tümüyle aktif bir öğrenme süreci olan PDÖ oturumlarının öğrencilerin en yüksek puan verdiği etkinlikler olması beklenen bir bulgudur. En düşük puan; iletişim becerileri ve kullanılan değerlendirme yöntemlerine verilmiştir.

Dönemler arasında karşılaştırmalar yapıldığında en fazla deneyim kazanılan Dönem I programında hemen tüm eğitim etkinliklerine yönelik puan ortalamalarının Dönem II ve III'e ait puanlardan yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Genel olarak eğitim etkinliklerine verilen puan ortalaması Dönem I'de: 3.64 ± 0.8 , Dönem II'de 3.38 ± 0.9 ve Dönem III'de: 3.03 ± 0.8 olarak saptanmıştır (One way Anova: F:15.642, p:0.000). Bu bulgular, ilgili

akademik kurullarda tartışılmış ve değerlendirilmiştir. Örneğin iletişim becerileri kurulunda Dönem I, II ve III öğrencilerinin iletişim becerileri etkinliklerine verdikleri puanlar irdelenerek, en düşük puan alan etkinlik olmasının nedenleri araştırılmış, sorunlar belirlenerek sonraki yıllar için içerik ve yönetime yönelik düzenlemelere gidilmiştir.

Tablo I. Öğrencilerin eğitim etkinliklerine verdikleri ortalama puanlar

Eğitim Etkinliği	Ortalama puanlar
Mesleki beceriler	4.10±0.9
Uygulamalar	3.65±0.9
PDÖ oturumları	3.51±1.2
Bağımsız çalışma	3.34±1.3
Sunumlar	3.28±1.1
Mesleki değerler-etik	3.26±1.3
Kliniğe giriş	3.19±1.3
Alan çalışmaları	3.10±1.3
Değerlendirme	2.90±1.1
İletişim becerileri	2.90±1.3
Tüm eğitim etkinlikleri	3.33±0.9

Tablo II'de fakültenin sağladığı destek ve olanaklar ile ilgili olarak eğitimcilerle iletişime en yüksek puanın verildiği, onu izleyen yüksek puanın eğitimin fakülte için önceliğine verildiği, en düşük puanın ise danışmanlık saatlerinin kullanımına ve sosyal etkinliklere verildiği görülmektedir.

Tablo II. Öğrencilerin fakültenin sağladığı destek ve olanaklara verdikleri ortalama puanlar

Destek ve olanaklar	Ortalama puan
Eğiticilerle iletişim	3.80±1.1
Eğitimin fakülte için önceliği	3.47±1.1
Kütüphanenin fiziksel koşulları	3.35±1.1
Bilgisayar olanakları	3.26±1.1
Öğrencilerin gereksinimlerinin giderilmesi	3.02±1.0
Kütüphanenin öğrenme kaynakları	2.95±1.1
Danışmanlık saatlerinin kullanımı	2.36±1.1
Sosyal etkinlikler	1.91±1.1

Eğitim programlarının başarı ile uygulanabilmesi için eğitimcilerin öğrencilerle olan olumlu iletişimi ve olumlu eğitim ortamı temel koşullardandır (10). Ame-

rika Birleşik Devletlerinde tıp fakültesi öğrencilerinin öğrenme ortamları hakkındaki düşüncelerinin incelendiği bir çalışmada tıp eğitiminin ilerleyen yıllarında eğitici öğrenci ilişkisinin giderek kötüleştiği saptanmış ve öğrenme ortamının iyileştirilmesi, eğitici gelişim programlarının uygulanması gibi kararlar alınmış (11). Bu çalışmada, eğitimcilerle iletişime Dönem I öğrencileri 3.94±1.09, Dönem II öğrencileri 3.89±1.1, Dönem III öğrencileri 3.59±1.0 puan vermişlerdir (One way Anova: F:4.030 p:0019). DEÜ Tıp Fakültesinde eğitimcilerle iletişime verilen puanın yıllar içinde azalması, sonraki yıllarda sorumluluk alan eğitimcilerin yaklaşımlarından kaynaklanabileceği gibi öğrencilerin beklentilerinin artmasıyla da ilgili olabilir. Ancak, dönemler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmasına karşın; fakültenin sağladığı destek ve olanaklara ilişkin en yüksek puanı eğitimcilerle iletişim, eğitimin fakülte için önceliği gibi başlıkların olması, DEÜ Tıp Fakültesinde olumlu eğitim ortamının büyük ölçüde sağlandığını düşündürmektedir.

Öğrenciler haftalık program içinde belirli saatlerde her eğitim modülünde yer alan bilim dallarının öğretim üyelerine bilgi danışmanlığı amacı ile başvurabilmektedirler. Öğrencilerin, öğretim üyelerinin yoğun programları nedeni ile zaman zaman danışmanlık saatlerinden yararlanmada sorun yaşadıkları bilinmektedir ve danışmanlık saatlerinin kullanımına, sosyal etkinliklerin ardından en düşük puan verilmiştir. Fakültenin sağladığı destek ve olanaklara ilişkin genel görüşlerin istendiği açık uçlu soruya verilen yanıtlarda da, öğrencilerin kütüphanenin öğrenme kaynaklarının güncelleştirilmesi, çoğaltılması ve sosyal etkinliklerin artırılmasına yönelik istekleri yoğunluk kazanmaktadır. Öğrencilerin istekleri doğrultusunda haftalık ders programı içinde sosyal etkinliklere süre ayrılmış ve sosyal ve kültürel etkinlikler koordinasyon kurulu tarafından sosyal etkinliklere yönelik yoğun bir çalışma başlatılmıştır. Fakültede öğrenme kaynakları merkezi kurularak öğrencilerin bağımsız çalışma sürelerini modülle ilgili görsel işitsel materyalle zenginleştirilmiş öğrenme kaynaklarına ulaşarak daha etkin bir şekilde kullanmaları amaçlanmıştır.

Tablo III'de en yüksek puan alan ifadelerin eğitim yönlendiricisinin rahat ve güvenli eğitim ortamı sağlaması, destekleyici, tanımlayıcı geri bildirim vermesi ve öğrenciler tarafından geri bildirim verilmesini kolaylaştırması olduğu, en düşük puan alan maddelerin ise bilgi sınırına getirici sorular sorma ve bağımsız çalışma sürecinin paylaşılmasını kolaylaştırması ile ilgili ifadeler olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin genel olarak eğitim yönlendiricilerinin etkinliğine verdikleri puan ortalamasının 3.87 ± 1.1 olduğu görülmektedir.

Probleme Dayalı Öğrenim Oturumlarında öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilmeleri, bilgi sınırlarını zorlayacak tartışmalar yapabilmeleri için eğitim yönlendiricilerinin güven ortamı sağlaması, içerik ve sürecin sürekli değerlendirilmesine yönelik olarak geri bildirim vermesi ve alması gerekmektedir (12).

Eğitim yönlendiricilerine yönelik değerlendirmede, rahat ve güvenli eğitim ortamı sağlanması, destekleyici, tanımlayıcı geri bildirim verilmesi gibi ifadelerin en yüksek puanı alması eğitim yönlendiricilerinin bu işlevlerini büyük ölçüde yerine getirdiklerini düşündürmektedir. Maastricht Üniversitesinde eğitim yönlendiricilerinin etkinliğini değerlendirmede kullanılan öl-

çekte en yüksek puanı PDÖ basamaklarının uygulanması, en düşük puanı ise PDÖ oturumunun öğrenciler tarafından değerlendirilmesini kolaylaştırması ile ilgili ifadelerin aldığı belirtilmektedir (13).

Genel olarak eğitim yönlendiricilerinin etkinliğine 3.87 ± 1.1 gibi yüksek bir puan verilmesi öğrencilerin eğitim yönlendiricilerinden büyük ölçüde hoşnut olduklarını düşündürmektedir. Eğitim yönlendiricilerinin etkinliğine ilişkin görüşlerin istendiği açık uçlu soruda öğrencilerin eğitim yönlendiricilerinin oturumlardaki rollerine ilişkin PDÖ felsefesiyle örtüşen beklentiler dile getirdikleri ve büyük çoğunluğunun eğitim yönlendiricilerine ilişkin olumlu ifadeler kullandıkları anlaşılmaktadır.

DEÜ Tıp Fakültesinde eğitim etkinlikleri, fakültenin sağladığı destek, olanaklar ve eğitim yönlendiricilerine ilişkin olarak öğrencilerin görüş ve değerlendirmeleri, mevcut durumu saptamak, olumlu ve olumsuz değişimleri fark edebilmek açısından önem taşımaktadır. Her akademik yıl sonunda yinelenen çalışmanın bulguları ilgili akademik kurullarda, önceki yılların ve farklı dönemlerin verileri ile karşılaştırılarak değerlendirilmekte, daha sonraki yıllara ait öneriler ve planlar geliştirilmektedir.

Tablo III. Öğrencilerin Eğitim Yönlendiricilerine verdikleri ortalama puanlar

Eğitim Yönlendiricisinin	Ortalama puanlar
Rahat ve güvenli eğitim ortamı sağlaması	4.13±2.3
Destekleyici, tanımlayıcı geri bildirim vermesi	3.95±1.1
Öğrenciler tarafından geri bildirim verilmesini kolaylaştırması	3.94±1.2
Analiz ve senteze yönelik sorular sorması	3.85±1.1
Tüm öğrencilerin katılımını kolaylaştırması	3.80±1.2
Öğrenme hedeflerinin soru cümlesi şeklinde oluşturulmasını kolaylaştırması	3.79±1.2
Temel ve klinik bilimlerin integrasyonunu kolaylaştırması	3.79±1.2
Motivasyonu	3.76±1.2
PDÖ basamaklarını uygulaması	3.75±1.2
Bilgi sınırına getirici sorular sorması	3.71±1.2
Bağımsız çalışma sürecinin paylaşılmasını kolaylaştırması	3.51±1.2
Genel olarak etkinliği	3.87±1.1

KAYNAKLAR

1. Grant J, Gales R. Changing in medical education. *Med Educ* 1989;23:252-257.
2. Coles CR, Grant JG. Curriculum evaluation in medical and health-care education. *Med Educ* 1985;19:405-442.
3. Nevo D. School-based education: A dialogue for school improvement. Pergamon, Elsevier Science Ltd. UK, 1995.
4. Dolmans DHJM, Wolfhagen HAP, van der Vleuten CPM. Long-term stability of tutor performance. *Acad Med* 1996;71:1344-1346.
5. Robins LS, Gruppen LD, Alexander GL, Fantone JCA. Predictive Model of Student Satisfaction with the Medical School Learning Environment. *Acad Med* 1997;72:134-139.
6. Kalaian HA, Mullan PB. Exploratory Factor Analysis of Students' Ratings of a Problem-based Learning Curriculum. *Acad Med* 1996;71:390-392.
7. Litzelman DK, Stratos GA, Marriot DJ, Skeff KM. Factorial Validation of a Widely Disseminated Educational Framework for Evaluating Clinical Teachers. *Acad Med* 1998; 73:688-695.
8. Olmesdahl PJ. The establishment of student needs: an important internal factor affecting course outcome. *Med Teach* 1999;21:174-179.
9. Miller PMcC. The first year at medical school: some findings and student perceptions. *Med Educ* 1994;28:5-7.
10. Barrows HS. A specific, problem-based, self-directed learning method designed to teach medical problem-solving skills, and enhance knowledge retention and recall. In: HG Schmidt, MI. De Volder, eds. *Tutorials in problem-based learning*, 1984;16-32.
11. Pololi L, Price J. Validation and use of an instrument to measure the learning environment as perceived by medical students. *Teach Learn Med* 2000;12:201-207.
12. Barrows HS, Tamblyn RM. *Problem-Based Learning: An approach to Medical Education* New York. Springer Publishing, 1980.
13. Dolmans DHJM, Wolfhagen HAP, Schmidt HG, van der Vleuten CPM. A rating scale for tutor evaluation in a problem-based curriculum. Validity and reliability. *Med Educ* 1994;28:550-558.